

Posudek diplomové práce

Martina V. Kopecká: 12. kap. Zjevení a její působení v dějinách umění, 2012

Práce diplomandky bc. Martiny Kopecké má titul „12. kap. Zjevení a její působení v dějinách umění“. Zabývá se knihou Zjevení z pohledu dějin recepce textu, speciálně její recepcí ve výtvarném umění. Jedná se o práci se zajímavým interdisciplinárním tématem, které implikuje také řadu otázek sémiotických (překlad mezi dvěma různými sémiotickými systémy – literární a výtvarně-vizuální), proto jsem jejímu posouzení věnoval více prostoru.

Práce se dělí do 6 kapitol. 1. kapitola je literárním úvodem do knihy Zjevení. 2. kapitola nese nadpis „Jazyk textu knihy zjevení“, ale tomuto tématu se věnuje pouze její první část; v dalších podkapitolách autorka uvádí vlastní překlad 12. kap. Zjevení, pojednání o úloze symbolu ve Zjevení, přehled metod interpretace této knihy, starozákonních vlivů v textu, obsahu a struktury knihy a terminologie – jedná se tedy převážně o další témata literárního úvodu. 3. kapitola podává přehled teologie Zjevení. 4. kapitola se zabývá autorčinou interpretací 12. kapitoly Zjevení založenou na řadě zahraničních komentářů a specializovaných studiích. 5. kapitola je nadepsána „Umění a 12. kapitola knihy Zjevení“, ale věnuje se především životu a dílu Albrechta Dürera a interpretaci jeho apokalyptické série. Závěrečná, 6. kapitola představuje vizuálně exegetickou metodu výkladu.

Autorka splnila svůj projekt s několika různě závažnými výhradami ke kompoziční a formulační stránce, které uvádím níže. Celkové hodnocení a podněty k obhajobě podávám v závěru posudku.

1. Výhrady k celkové kompozici práce:

1. Autorčin překlad 12. kap. Zjevení bych očekával spíše v 4. kapitole, zabývající se interpretací této kapitoly než v kapitole věnované literárnímu a jazykovému úvodu.
2. Závěr by dle mého názoru měl být méně osobní, obsahovat méně instrospektivního popisu prožitků z jednotlivých fází práce, a zaměřovat se více na závěry práce samotné (např. na rozvinutí kapitoly 6.3 Boj o metodu, která je zárodkem velmi efektního závěru).
3. Již jsem naznačil, že nadpisy 2. a 5. kapitoly neodpovídají přesně obsahu obou kapitol.
4. S tím souvisí rovněž otázka, zdali titul práce nevyvolává očekávání, která text nenaplnuje. První polovina práce se věnuje knize Zjevení a interpretaci její 12. kapitoly. Druhá polovina práce by se měla zabývat působením 12. kapitoly v dějinách umění, ale jedná se soustředí pouze na apokalyptickou sérii Albrechta Dürera, jedná se mi nezdá, že by zřetelně a významněji akcentovala právě výjevy 12. kap.

2. Výhrady k formulační stránce:

1. Práce by si zasloužila další redakci, která by eliminovala nejen některé překlepy, ale především výrazové neobratnosti (pro ilustraci příklad ze s. 35: Věta „Moment... vykládá Beale jako pokus o smrt Ježíše Krista, který je zmařen vzkříšením a přenesením k Bohu a jeho trůnu,“ by mohla být přeformulována lépe, aby se obešlo nezvyklé spojení „pokus o smrt“. Třeba jako „... pokus o znázornění smrti JK, která je...“ nebo „jako pokus o odstranění/zabití...“?). Lze se zde setkat rovněž s nedokončenými větami (např. s. 67: „Interpreti, kteří čtou knihu Zjevení méně jako eschatologickou mapu a spíše více jako cyklickou prezentaci vizí shrnujících dějiny církve a její zápas se světem.“). Dále např. označení Erasma Rotterdamského jako „stoupence reformace“ na s. 46 mi přijde poněkud neobvyklé (nelze snad klást rovnítko mezi humanismus a reformaci).
2. V diplomové práci z oboru biblistiky by bylo vhodné zachovávat větší rezervovanost v některých sporných otázkách biblických studií, i když se netýkají přímo tématu práce: Není vhodné uvádět odkaz na listy Kolosanům a Efesanům, jejichž autorství je mezi badateli diskutováno, slovy „Pavel píše...“, jak tomu je na s. 37.
3. Zejména teoretičtější pasáže jsou poznamenány tím, že autorka čerpá z cizojazyčné literatury. Některé argumenty nelze z jejího překladu dobře pochopit. Pro příklad:
 - a) s. 23: „Nevíme ale, zda Zjevení nevychází ze Starozákonních textů jen jako ze zdroje pro pouhé příkrášlení textu nebo vnáší souvislosti do textu Zjevení skutečná autorita a stávají se tak skutečně prokazatelnými.“ (ponechávám autorčin pravopis)
 - b) s. 68–69: „Přítomnost těchto ostatních literárních elementů může stát za nekritickým postojem k Janovu úsilí o předložení pravých vizionářských zážitků nebo je naopak zavrhnout. Hypotéza založená na důkazech textu knihy Zjevení a aspektech jejího historického přijetí jako pravdivé vize stojící za textem je pravděpodobná a potvrditelná... Otázkou je, co následuje za rozhodnutím umělce k užití vizuálního média k propojení diváka s vizionářským jádrem knihy Zjevení.“

3. Věcné poznámky k autorčiným jazykovým komentářům a k překladu 12. kap. Zjevení:

1. Kapitola věnovaná jazykové charakteristice (s. 16–17) shrnuje své zdroje příliš stručně, takže je občas obtížné jí porozumět nebo s ní polemizovat. Přesto uvedu několik poznámek k zamyšlení: Nad použitím slovesného tvaru *heurethé* ve Zjevení ve funkci existenčního predikátoru (angl. „there is“) není nutné se pozastavovat. Toto užití je v NZ běžné (např. ve Sk, v Pavlových listech) a je doloženo dokonce u Plútarcha, který nemůže být podezříván ze závislosti na semitských jazycích či na stylu LXX.

2. Nerozumím autorčině vyjádření na s. 18: „pokud chápeme sloveso *estathé* ve smyslu infinitivu...“. Tento tvar nelze interpretovat jako infinitiv. Některé rukopisy zohledněné v edici Nestle – Alland, mají textovou variantu *estathén*, ale to také může být jen těžko chápáno jako infinitiv jednak s ohledem na to, že se nacházíme v relativně pozdní fázi vývoje řeckého jazyka, jednak především proto, že tento tvar má augment.
3. V překladu verše 12,2 není vhodné převádět idiom „*en gastri echúsa*“ jako „v břiše majíce“. Je to přehnaná doslovnost, které se autorka na ostatních i méně křiklavých místech vyhýbá (má tendenci naopak neuvádět doslovné překlady přímo v textu, ale v poznámkách pod čarou).
4. V překladu verše 12,4 bych jako přesnější i vhodnější ekvivalent tvaru *syrei* navrhol spíše „smetá“ než „stahuje“.
5. Na s. 35 čteme nevhodnou formulaci „Přítomný čas ve slovese *tréfósin*...“. Jedná se zde o konj. prez. v účelové větě. Nejde tedy o časové zařazení (účelové věty referují pouze o intencionální skutečnosti), proto bych doporučoval v argumentaci raději vycházet z nedokonavosti vidu než z přítomnosti děje.
6. Autorka se na s. 37 pozastavuje nad tím, že výraz *hé sótería* se ve Zjevení vyskytuje 3x a pokaždé se členem. Přítomnost členu u výrazu pro abstraktní pojem je v řečtině velmi častá, nelze z ní nic vysuzovat.

Závěrečné hodnocení

Autorka pracovala s řeckým textem knihy Zjevení, s relevantními výtvarnými díly a zpracovala přiměřeně velké množství sekundární literatury. Práce vykazuje některé nedostatky zmíněné v bodech 1–2 a některé vady v citacích, kvůli kterým nemohu navrhnout hodnocení *výborně*. Navrhuji hodnotit práci *dobře*, nebo v případě velmi dobré obhajoby *velmi dobře*.

Při obhajobě by se autorka mohla zastavit u některé z mých připomínek, nebo dále rozvinout svou úvahu ze závěrečné kapitoly (6.3 Boj o metodu) – srovnat např. podrobněji textovou a vizuální exegezi a více rozvinout otázku vzájemné závislosti/nezávislosti obou exegetických přístupů (např. rozlišení mezi biblickým textem jako autoritativní diskursivní jednotkou, jeho vizuální exegezi reprezentovanou v individuální obrazotvornosti jednotlivce, vnějším vyjádřením této exegeze kódem výtvarného umění, popřípadě slovní interpretací této vizuální exegeze, která je opět diskursivní jednotkou neboli textem).

V Praze dne 30.4. 2012

Mgr. Jiří Pavlík, Ph.D.